

Nederlandse conjunctuur

Conjuncturele zomer op komst

Na vijf jaren van ondermaatse groei kan de Nederlandse economie in 2006 eindelijk weer een hoog groeipeil bereiken (2¾%). Met dank aan een aantrekkende expansie van de Europese economie en een gunstiger ontwikkeling van de concurrentiepositie kan de uitvoergroei versnellen. Daarnaast zal de afnemende onzekerheid rondom de arbeidsmarkt en de stelselwijzigingen de consument wat meer vertrouwen kunnen inboezemen. Bovendien helpt de overheid een handje door de koopkracht te stimuleren. Bedrijven hebben baat bij de aantrekkende uitvoergroei en de hogere consumptie. Derhalve kunnen de binnenlandse bestedingen dit jaar eindelijk weer opleven. De vooruitzichten voor 2007 zijn in onze optiek nog wat zonniger. De economie komt dan pas echt goed op stoom, waarbij alle bestedingscategorieën opnieuw een duit in het zakje doen.

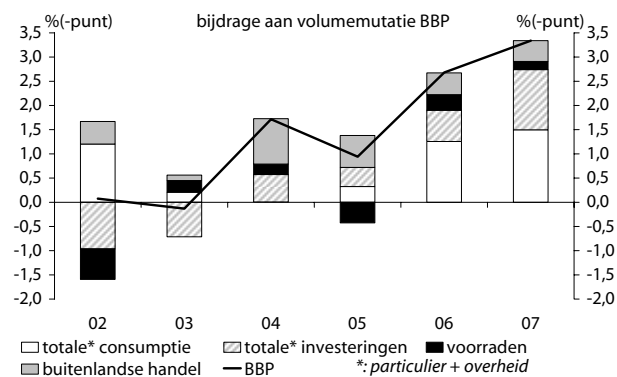
Economie trekt flink aan

Het reële Bruto Binnenlands Product (BBP) nam vorig jaar met 0,9% toe. Dit betekende ongeveer een halvering ten opzichte van het voorgaande jaar, toen de economische groei nog op 1,7% uitkwam. Gedurende het jaar leefden de particuliere consumptie en de bedrijfsinvesteringen vrij krachtig op. In het vierde kwartaal trad daarin echter enige correctie op. Gelet op de voorlopende indicatoren zal deze hapering waarschijnlijk niet van lange duur zijn. Naar verwachting zal de economie in 2006 dan ook aanzienlijk kunnen groeien, namelijk met 2¾%, het hoogste groeipercentage sinds 2000. Volgend jaar kan de volumestijging van het BBP nog wat hoger uitvallen: 3¼%. Vooral de consumptieve bestedingen en de bedrijfsinvesteringen schragen die verdere versnelling.

Herstel Europese economie stimulans voor uitvoergroei

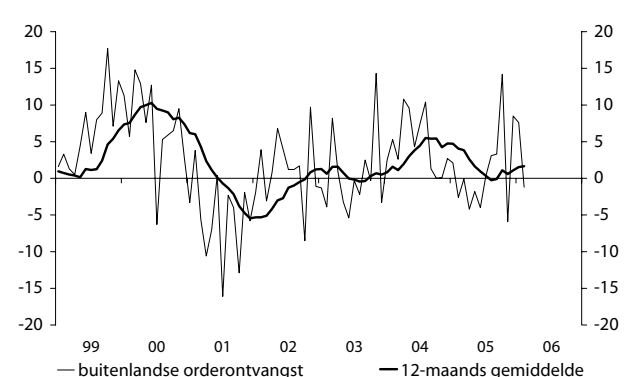
De Europese economie leeft dit jaar naar verwachting op (zie voorgaande pagina's). Dit is gunstig voor de Nederlandse uitvoer, aangezien die voor een groot deel naar landen in de Eurozone gaat. De voor Nederland relevante wereldhandelsgroei kan dan ook toenemen. De orderontvangst van de Nederlandse verwerkende industrie laat daarom ook al enige tijd weer een opgaande lijn zien. Ook het beloop van de concurrentiepositie is, dankzij loonmatiging en een wat verzwakte euro, gunstig voor de Nederlandse uitvoer. Voor 2007 wordt verwacht dat de euro weer aan kracht kan winnen en ook de lonen onder invloed van de economische opleving weer harder kunnen toenemen. De volumestijging van de uitvoer kan volgend jaar echter nog wel wat hoger uitvallen dan dit jaar. De wat minder sterk wordende concurrentiepositie werkt immers met enige vertraging door, zodat de uitvoer daar pas tegen het einde van het jaar door zal worden gehinderd.

Binnenlandse bestedingen dragen meer bij aan reële BBP-groei

Bron: Rabobank, Centraal Bureau voor de Statistiek

Voorzichtig opwaartse trend buitenlandse orders industrie

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Rabobank

Nederlandse conjunctuur

Overigens blijft de expansie van de uitvoer wel beneden het peil van 2004 (reëel 8,5%). Toen groeide de wereldeconomie harder dan voor de komende twee jaren wordt verwacht. Al met al gaan we ervan uit dat het volume van de uitvoer in 2006 met 6¼% kan toenemen en in het daaropvolgende jaar met 7%.

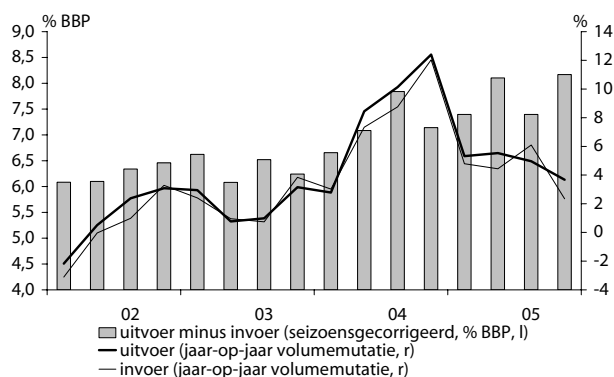
De invoergroei kan de komende jaren eveneens flink accelereren. Allereerst zorgt het grote belang van de wederuitvoer (uitvoer van goederen die zijn ingevoerd en in ons land nauwelijks enige bewerking hebben ondergaan) ervoor dat een fikse uitvoerstijging automatisch een aanzienlijke verhoging van de invoergroei met zich meebrengt. Daarnaast zullen, zoals verderop wordt beschreven, de binnenlandse bestedingen naar verwachting opveren. Een deel van die toename 'lekt weg' naar de invoer.

Eindelijk doorzettend herstel investeringen

Het volume van de bedrijfsinvesteringen nam in 2005 met 2,2% toe. Dit was een flinke terugval na de stijging van 4,9% in 2004. Vooral het laatste kwartaal van 2005 was verrassend sterk negatief en had daardoor veel weg van een (tijdelijke) correctie op de eerdere kwartalen, die juist flinke stijgingen te zien gaven. Voor dit en volgend jaar is echter in onze optiek optimisme ten aanzien van de investeringen op zijn plaats. Het producentenvertrouwen is sinds medio vorig jaar fors toegenomen en bevindt zich inmiddels ruim boven het historische gemiddelde. Bovendien zien zowel de binnenlandse als de buitenlandse afzetvooruitzichten er, gegeven het herstel van de Europese en Nederlandse economie, goed uit. Een punt van zorg is op dit moment nog de ontwikkeling van de bezettingsgraad van de verwerkende industrie, die nog niet echt lijkt te willen stijgen. Met een verder op stoom komende (binnenlandse) economie zou ook dat echter binnen afzienbare tijd tot het verleden moeten kunnen behoren. Een stabilisatie van de olieprijs (zij het op een hoog niveau) en een slechts beperkt stijgende reële rente bieden ruimte voor een gezonde winstontwikkeling. Voor dit jaar verwachten we daarom een volumestijging van de totale investeringen (van bedrijven en overheid) van 3¼%.

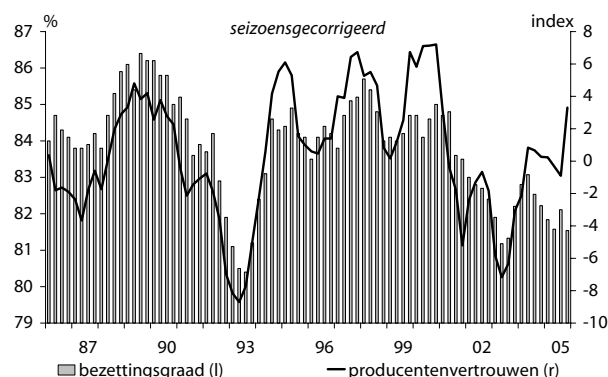
In 2007 kunnen de investeringen een duidelijk hoger groeipeil bereiken (6¼%). Daarmee kan ook het aandeel van de investeringen in het BBP weer op een 'normaler' niveau belanden. Vooral de verbeterde bezettingsgraad en de aangetrokken binnenlandse economie kunnen aan de hogere investeringsgroei bijdragen.

Groei uitvoer en invoer in 2005 geringer dan in 2004

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Rabobank

Ondernemers aanzienlijk positiever, bezettingsgraad nog laag

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Nederlandse conjunctuur

Consument kruipt uit zijn schulp

Vooraf in de periode 2003 tot en met 2005 is de volumegroei van de particuliere consumptie aanzienlijk teruggefallen. Als gevolg daarvan was het consumptievolumen vorig jaar nog altijd 0,3% kleiner dan in 2002. Onverklaarbaar was deze terugval geenszins. De koopkracht van gezinnen kreeg de afgelopen jaren immers verscheidene klappen te verwerken. Als daarmee rekening wordt gehouden, deed de consument het zo slecht nog niet. Dit jaar kan de particuliere consumptie in onze optiek eindelijk weer substantieel toenemen, namelijk met 1¾% (gecorrigeerd voor de administratieve effecten van de invoering van het nieuwe zorgstelsel). De – gemiddelde – koopkracht neemt weer toe, hoewel signalen er wel op wijzen dat de spreiding aanzienlijk is. Inmiddels heeft minister-president Balkenende bekendgemaakt dat de zorgtoeslag dit jaar niet zal worden verlaagd, ofschoon de ziektekostenpremies lager zijn uitgevallen dan het kabinet vorig jaar voorzag. Gunstig voor de consumptie is verder dat werkgelegenheidsgroei dit jaar kan aantrekken (zie verderop). Dit heeft allereerst invloed op het totale inkomen. Daarnaast neemt de baan zekerheid toe, hetgeen een positief effect heeft op het consumentenvertrouwen. Dat is ook nodig, aangezien vooral de koopbereidheid nog altijd laag is. Een opleving van de koopbereidheid blijft een belangrijke voorwaarde voor het van de grond komen van een consumptieherstel.

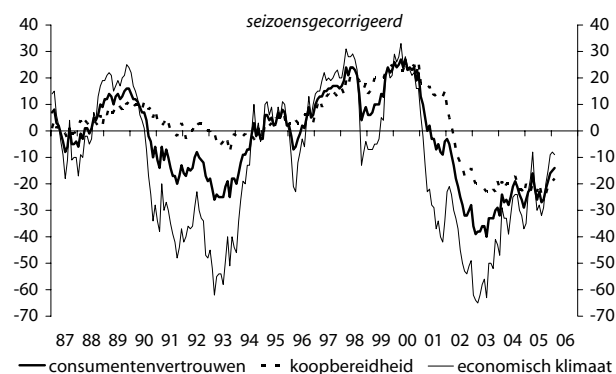
Een laatste gunstige invloed voor de particuliere consumptie kan komen uit vermogenseffecten. Zowel de aandelenbeurs als de huizenmarkt hebben een goed jaar achter de rug. Wanneer dat met de gebruikelijke vertraging doorwerkt in de consumptieve bestedingen, uit zich dat dit jaar. Bovendien lijkt de aandelenmarkt die gunstige ontwikkeling nog wel even te kunnen voortzetten. De huizenprijzen zullen naar verwachting dit jaar verder stijgen, zij het in mindere mate dan vorig jaar (zie verderop).

In 2007 kan de particuliere consumptie nog wat harder groeien, te weten met 2¼%. De koopkrachtontwikkeling zal ook dan waarschijnlijk gunstig zijn, zeker in het licht van de Tweedekamer-verkiezingen. Bovendien kan de werkgelegenheid dan nog wat harder toenemen.

Verbetering arbeidsmarkt in gang gezet

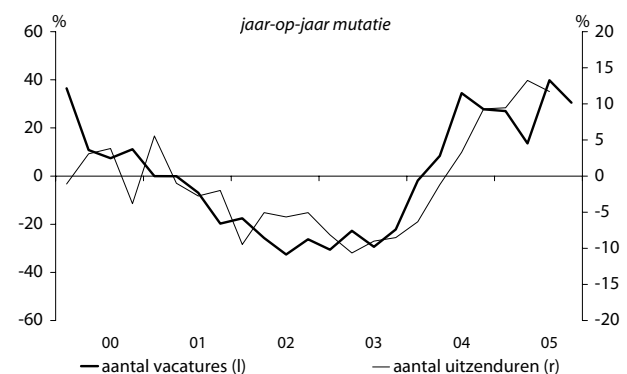
Verscheidene indicatoren schetsen zonnige vooruitzichten voor de arbeidsmarkt. De vacatures bevinden zich inmiddels op het hoogste niveau sinds 2001 en het aantal uitzenduren neemt al weer enige tijd toe. Daarnaast is de stijging van het aantal faillissementen aanzienlijk verminderd. De toenemende economische groei kan het aantal faillissementen over enige tijd weer doen gaan dalen. We gaan ervan uit dat de omvang van de beroepsbevolking ook weer zal gaan toenemen.

Consumentenvertrouwen nog laag, maar wel bezig met opmars

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwikkeling vacatures en uitzenduren al enige tijd opwaarts

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Rabobank

Nederlandse conjunctuur

De afgelopen twee jaar was die gelijk aan het voorgaande jaar. De ongunstige omstandigheden op de arbeidsmarkt zetten mensen nu niet bepaald ertoe aan om een baan te gaan zoeken. Nu de economie weer in een gunstiger vaarwater is beland, zullen weer meer mensen zich op de arbeidsmarkt gaan aanbieden. De werkgelegenheidsgroei zal naar verwachting in 2006 hoger uitvallen dan de groei van de beroepsbevolking. Daardoor kan de werkloosheid dalen van 6,5% naar 6% van de beroepsbevolking. Volgend jaar kan het aantal werklozen sterker afnemen tot 5% van de beroepsbevolking.

Inflatie valt terug door overheidsmaatregelen

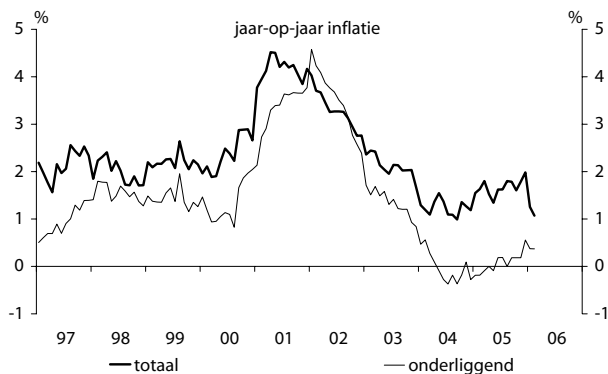
Het afgelopen jaar is de inflatie gestegen als gevolg van de forse toename van de olieprijs en de daarmee samenhangende fikse verhoging van de elektriciteits- en gasarieven. In 2006 kan het tempo van de geldontwaarding echter wat terugvallen. Vooral de afschaffing van de onroerende-zaakbelasting (ozb) en de verhoogde overheidsbijdrage voor kinderopvang zorgden in januari voor een flinke daling van het inflatiepercentage. Tegelijkertijd verwachten wij niet dat de olieprijs dit jaar fors verder zal stijgen, waarmee een van de opwaartse krachten achter de inflatie in het afgelopen jaar wegvalt.

In de loop van 2006 en vooral in 2007 kan wel, onder invloed van de economische opleving, de loonstijging weer omvangrijker worden. Gepaard met een gematigde productiviteitsgroei kan die ontwikkeling ertoe leiden dat de arbeidskosten per eenheid product weer sneller gaan stijgen. Daardoor kan de inflatie in 2007 weer oplopen. Daarbij komt nog dat de verbeterende marktomstandigheden bedrijven in 2007 meer in staat zullen stellen eventuele kostenstijgingen, zoals hogere arbeidskosten per eenheid product, door te berekenen aan de klant. Samenvattend voorzien wij voor 2006 een daling van de inflatie van 1,7% naar 1%, waarna in 2007 een inflatiepercentage van 2 kan worden bereikt.

Overheidsfinanciën sterk verbeterd

Het EMU-tekort is in 2005 verrassend sterk gedaald tot 0,5% BBP. Volgens het Ministerie van Financiën wordt de afname ten dele veroorzaakt door eenmalige meevallers. De verwachtingen voor 2006 en 2007 zijn niet eenduidig. De economische opleving kan zorgen voor nieuwe meevallers. Tegelijkertijd schijnen de meevallers van 2005 ten dele te resulteren in tegenvallers in 2006, omdat sommige uitgaven bijvoorbeeld zijn uitgesteld. Bovendien zijn additionele lastenverlichtingsoperaties, met het oog op de verkiezingen in 2007, ook niet onwaarschijnlijk.

Inflatie in januari flink gedaald vanwege overheidsmaatregelen

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Rabobank

Kerngegevens

jaar-op-jaar mutatie in %	2004	2005	2006	2007
Bruto Binnenlands Product	1,7	0,9	2¾	3¼
Particuliere consumptie	0,0	0,3	1¾*	2¼
Overheidsconsumptie	0,0	0,7	1¾*	1½
Bruto investeringen	2,9	2,0	3¼	6¼
Goederen- en dienstenuitvoer	8,5	4,8	6¼	7
Goederen- en dienstenuitvoer	7,8	4,4	6¼	7¼
Consumentenprijsindex	1,2	1,7	1	2
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	6,5	6,5	6	5
Begrotingssaldo overheid (% BBP)	-2,1	-0,5	-1	-¾
Saldo lopende rekening (% BBP)	6,2	7,7	7½	7¼

* gecorrigeerd voor de administratieve effecten van de invoering van het nieuwe zorgstelsel per 1-1-2006

Martin van Oijen
M.A.J.A.Oijen@rn.rabobank.nl